

(VIII. tř.) adjunktů, pokladničních officiálů a assistantů (IX., po případě X. a XI. tř.);

b) při všech finančních zemských pokladnách a při pobočné zemské pokladně v Krakově z ředitelů (VII. tř.), kontrolorů (VIII. tř.), pokladníků, officiálů a assistantů (IX. a resp. X., XI. tř.);

c) při všech zemských výplatnách z výplatců (VIII. tř.), kontrolorů (IX. tř.), pokladníků, officiálů a assistantů (IX., resp. X. a XI. tř.). Při pokladně státního dluhu úřadují mimo to likvidatoři (VIII. tř.). Pokladniční úředníci povinni jsou složit kauci.

Pokladny nemocenské viz Pojištění dělníků proti nemoci.

Pokladny nemocenské čeledínské.

Pokladny tyto mají za účel usnadnit povinnost přikázanou zaměstnavatelům dle řádů čeledínských co do náhrady zaopatření vynaloženého za onemocnělou čeleď. Pokladny řečené bývají zpravidla ve větších městech zřízeny obecním zastupitelstvem, kteréž ručí jménem obce za závazky dle stanov převzaté. Každý účastník nemocenské pokladny čeledínské má platiti stanovami předepsaný roční příspěvek. Stane-li se kdo účastníkem za více osob služebných, zapraviti musí předepsaný roční příspěvek za každou osobu. Výše těchto příspěvků určí se jen tou měrou, aby z nich bylo lze uhraditi náklady za zaopatření onemocnělých osob, režijní výlohy a případný schodek let minulých. Zapravené příspěvky účtují se jako zvláštní fond a nevydají se nikdy účastníkům. Případných přebytků ročních užije se k založení zvláštního rezervního fondu. Každý účastník nemocenské pokladny má právo žádati, aby dle stanov nemocenská pokladna zaplatila náklady za ošetřování onemocnělého čeledína ve všeobecné nemocnici, v jejích filiálkách nebo v jiné nějaké nemocnici. Onemocní-li čeledín v době, za kterou splácen byl příspěvek, může účastník pokladny osobu tu opatřiti knížkou pokladniční a služební, dopraviti ji do nemocnice, kdež zaopatřena jest na účet pokladny zpravidla jen po 28 dní. Trvá-li nemoc déle, má se účastník pokladny zachovati dle dotyčných ustanovení řádu čeledního, ač nechce-li ze svého nésti další náklady za ošetřování nemocného. Onemocní-li čeledín vinou třetí osoby zavázané k zaplacení útrat ošetřování, přísluší správě pokladny postižní (regresní) nárok proti vinníku a to až do výše vlastních výloh, které na onemocnělého učiněny byly.

Pokladny nemocenské okresní.

Pokladny nemocenské okresní jsou ústavy, u nichž pojištění jsou předkem dělníci závodu (kromě toho i osoby nenáležící stavu dělnickému) pro případ nemoci, ač nestalo-li se pojištění jich u některé nemocenské pokladny v zákoně zvlášť jmenované. Zákon ze dne 30. března 1888 č. 33. ř. z. změněný v některých ustanoveních zákonem ze dne 4. dubna 1889 č. 39 ř. z. obsahuje všeobecné předpisy společné všem druhům nemocenského pojišťování a předpisy zvláštní týkající se okresních nemocenských pokladen, jakož i jiných nemocenských pokladen zákonem připuštěných. Okresní nemocenské pokladny zasluhují zvláštního zřetele již proto, že jsou institucí naprosto novou, jmenovitě však proto, že pojímají bez rozdílu povolání pojišťovaných osob všechny ty, kdož nenáleží některé jiné nemocenské pokladně v zákonu jmenované.

I. Organisaace.

Organisace okresních nemocenských pokladen jest asi tato: Pokladny ty spočívají na zásadě vzájemnosti: příspěvků, které platiti musí dělníci

i zaměstnatelé, užívá se v nejširším zájmu všech onemocnělých dělníků. Jsou pak organisovány dle základu teritoriálního; pravidelně spadá okres pokladny v jedno s okresem soudním. Každé okresní pokladně nemocenské přiznána jest osobnost právní; jich ústavu a správu upravují stanovy úředně schválené, které smí obsahovati jen doplňující neb obdobná ustanovení, pokud zákon jest jen dispositivním, nikoli absolutním právem. Okresní nemocenská pokladna může jménem svým nabývatí práv a vcházeti v závazky, žalovati před soudem a žalována býti. Za závazky její ručí věřitelům jediné jmění pokladny (§§ 12, 14, 15). Orgány jejími jsou: předsednictvo, valná hromada, výbor dozorčí a rozhodčí soud. Valná hromada volí předsednictvo, jemuž přísluší vésti celé jednání a zastupování ústavu. Vyňaty jsou jen ty záležitosti, které dle stanov výslovně vyhrazeny jsou valné hromadě. Zvláště přísluší předsednictvu kontrola pokladny. Valná hromada skládá se předkem ze svéprávných členů pokladny nebo jich delegátů; jediné z delegátů tehdy, když pokladna čítá více než 300 členů. Valné hromadě vyhrazena jest: volba předsednictva a výboru dozorčího, usnesení o výroční zprávě a propuštění (absolutoriu) předsednictva, provádění všechných nároků pokladny proti členům předsednictva a výboru dozorčího, usnášení se o změnách stanov. Zaměstnatelé členů okresních nemocenských pokladen mají přiměřené zastoupení v předsednictvu, ve valné hromadě a ve výboru dozorčím, nikdy však více než $\frac{1}{3}$ všech hlasů; stanovy určují, jak tvořiti jest zastupování ve valné hromadě. Členové pokladen (nebo jich delegáti) a zástupcové zaměstnavatelů vykonávají hlasovací právo ve valné hromadě pravidlem společně, výjimkou místo má oddělené hlasování (viz doleji).

II. Kontrola.

Státní dohled obstarávají předkem okresní politické úřady, ve vyšších instancích politická vláda zemská a ministerstvo vnitra; dohled ten odnáší se v první řadě na šetření zákonných a statutárních předpisů. Dohlédací úřad žádati může, aby organové pokladniční svoláni byli v hromadu, po případě může sám hromadu tu naříditi; v naléhavých případech může dohlédací úřad vykonávati sám práva a povinnosti organů pokladničních, a jmenovati též předsednictvo a delegáty.

Rozhodčí soud rozhoduje spory mezi pojištěnými a okresními pokladnami nemocenskými o nároky na podporu; rozhodnutí ta mají konečnou platnost.

Činnost výboru dozorčího záleží dle vydaného statutu vzorného (zákonem to upraveno není) v dohledu nad zachováním stanov, v kontrole nad vedením knih a pokladny, ve zkoumání účetní závěrky (§§ 16—20).

III. Příspěvky.

K úhradě dávek pokladny a nákladů správních a k dotaci zálohy vybírají se příspěvky, které se vyměřují jednotně pro všechny členy v procentech denní mzdy, která jest základem při výpočtu peněžité nemocenské podpory. K jiným účelům nelze ani vybíratí příspěvků, ani vynaložiti jmění okresních nemocenských pokladen. K úhradě zákonné nejmenší potřeby nemocenského pojištění nelze stanoviti členům k pojištění povinným příspěvky nad 30% naznačené svrchu denní mzdy. Zvýšiti tyto příspěvky možno jen na základě usnesení valné hromady a to v odděleném hlasování zaměstnatelů i členů pokladny, docílilo-li se většiny z $\frac{3}{4}$ všech přítomných (§§ 25 a 26). Každá okresní nemocenská pokladna jest zavázána utvořiti

zálohu; k tomu užiti jest $\frac{2}{10}$ všech ročních příspěvků pokladny. Z toho odvésti jest jistou část rezervnímu fondu jednoty pokladen, zbytek určen jest pro rezervní fond pokladny, který sluší nastřádati v obnosu dvojnásobného průměrného vydání ročního (§ 27). Nestačí-li příspěvky stanovami vytčené, závisí úřední schválení stanov na zvýšení příspěvků (avšak nikoli nad 30% , jak svrchu udáno) nebo na snížení podpor (leč nikoli pod zákonný nejmenší obnos). Rovněž usnésti lze, pokud se týká, politickým úřadem z úřední povinnosti provésti lze na příště zákonem obmezené zvýšení příspěvků nebo snížení dávek pokladny v mezích zákonných nejmenších dávek, avšak též obráceně snížení příspěvků a zvýšení dávek pokladničních (§§ 29 a 30). Zaměstnatelé jsou zavázáni splatiti plné příspěvky, které sluší zapraviti pokladně za dělníky u nich zaměstnané. Z toho platí $\frac{2}{3}$ dělníci, zaměstnatelé ze svého $\frac{1}{3}$. Zaměstnatelé mají právo strhnouti si při každé pravidelné výplatě mzdy nebo služného příspěvky zaplacené za dělníky v obnosu, který na toto období výplaty připadá. Práva toho ovšem nemají, pokud musí tyto příspěvky zaměstnatelé poskytnouti ze svého. Nedostává-li se některým dělníkům mzdy na penězích, jest zaměstnatelům zaplatiti celý příspěvek z vlastního. Naproti tomu musí členové pokladen pojištění nepodléhající, dále úředníci závodu s ročním služným přes 1200 zl. a volentéři zaplatiti plné příspěvky ze svého.

Pravidelný poměr přispívání členů pojištěním povinných a zaměstnatelů ($\frac{2}{3} : \frac{1}{3}$) lze usnesením valné hromady změnit na prospěch dělníků; k tomu potřebí jest prosté (absolutní) většiny a sice jak zástupců zaměstnatelů, dříve a odděleně hlasujících, tak i dělníků.

Zápisné platí jedině členové, kteří pojištěním nejsou povinni (§§ 33 až 36). V této příčině dlužno při okresní nemocenské pokladně přísně rozlišovati členy pokladny; neboť pro různé třídy členů jsou různými: počátek členství pokladny, možnost vystoupiti z ní a čas tohoto vystoupení, ručení za příspěvky pokladně odváděné a za dávky pokladny. Členy pokladny jsou:

1. členové pojištěním povinni;
 2. osoby, které z počátku byly pojištěním povinny, na příště však jsou členy jen dobrovolně;
 3. osoby, které platiti nemohou stavše se ku výdělku nezpůsobilými;
 4. dobrovolní členové (kteří od počátku pojištěním povinni nebyli).
- IV. Počátek a konec členství.

U okresní nemocenské pokladny sluší pojistiti všechny osoby zaměstnané v jejím obvodu, kteréž dle cit. zák. ze dne 30. března 1888 musí býti pojištěny na případ nemoci a pojištěny nejsou u některé nemocenské pokladny závodní, stavební, společenstevní nebo spolkové nebo u některé pokladny bratrské. Členství v nemocenské pokladně okresní počíná pro tyto osoby již tím dnem, kterého vstoupili do dotyčného zaměstnání, tedy již před ohlášením, jestliže toto bylo později učiněno. Členové mohou vystoupiti z okresní nemocenské pokladny jen tehdy, když prokáží, že pojištění jsou u některé ze svrchu uvedených pokladen; tu se předpokládá, že setrvávají v zaměstnání podmiňujícím pojištění a to v obvodu pokladny. S počtem členství vzchází členům pojištěním povinným též právo na podporu (§ 13 č. 1, § 22 al. i). Vystoupí-li členové pojištěním povinní ze zaměstnání podmiňujícího pojištění a nepřestoupí do zaměstnání, následkem jehož stanou se členy některé jiné nemocenské pokladny nebo

některé pokladny svrchu naznačené, zůstávají tak dlouho členy, pokud zdržují se v tuzemsku a platí plné statutární příspěvky. Jich členství a s ním spojené právo na dávky pokladny zaniká, nezaplatí-li příspěvků po 4 za sebou jdoucí týdny (§ 13 č. 2). Stanou-li se někteří členové nezpůsobilými ku výdělku a nemohou proto spláceti povinných příspěvků, podržují členství a s ním i právo na dávky pokladny nejméně po 6 neděl. Stanovy mohou ustanovit i delší trvání (§ 13 č. 3). K okresní nemocenské pokladně mohou přistoupiti i osoby nepodléhající pojištění, pokud nepřekročily 35. roku svého věku; členství jich počíná dnem ohlášení. Vystoupiti mohou kdykoliv. Nezaplatí-li pojišťovacích příspěvků po 4 za sebou jdoucí týdny, má se za to, že vystoupily. Právo jich na podporu počíná teprve po jisté době, která se stanoví ve stanovách a počítá od jich ohlášení; lhůta tato obnášeti má nejméně 4, nejvýše 8 neděl (§ 13 č. 4, § 22 odst. 2).

Přistoupí-li podnikatel rolnických a lesních závodů se svými dělníky a úředníky s jich přivolením k nemocenskému pojištění při některé nemocenské pokladně, nebo učiní-li tak podnikatel průmyslu domácího se svými dělníky — k čemuž podnikatelé jsou oprávněni, nikoli však povinni — upravují se bližší podmínky co do členství, počátku nemocenské podpory a pod. zvláštními smlouvami s okresními nemocenskými pokladnami (§§ 3 a 37).

V. Podpory nemocenské.

Nemocenské podpory záleží — jako u všech druhů pojištění na případ nemoci — u okresní nemocenské pokladny v nároku na: bezplatné lékařské ošetřování a potřebné léky, dále na podporu peněžitou v obnosu 60⁰/₀ denní mzdy v soudním okrese obvyklé. Nárok na podporu peněžitou předpokládá však, že nemoc trvá přes tři dny (aby pokladna nebyla poškozena simulacemi) a že nemocný jest nezpůsobilým ku výdělku. Základem pro výpočet peněžité podpory není denní mzda nemocného, nýbrž průměrná mzda v okrese obvyklá, která zvláště se stanoví pro mužské a ženské, pro mladistvé a dospělé dělníky. V případě úmrtí některé pojištěné osoby poskytnouti jest pozůstalým pohřebné činící nejméně dvacateronásobné shora naznačené denní mzdy. Místo bezplatného lékařského ošetřování, potřebných léků a peněžité podpory lze poskytnouti bezplatné léčení a opatření v některé nemocnici na útraty nemocenské pokladny. Tyto nemocenské podpory tvoří nejmenší míru dávek pokladny; zvýšení a rozšíření jich dopouští se stanovami každé nemocenské pokladny a tudíž i stanovami okresní nemocenské pokladny; leč všechny pokladny — i okresní — jsou v té příčině obmezeny potud, že denní mzda svrchu vyznačená nesmí být na den pracovní vyšší než 2 zl., peněžitá podpora nesmí býti stanovena nad 75⁰/₀ této denní mzdy, trvání podpory nemocenské určiti nelze na dobu delší jednoho roku a konečně pohřebné smí býti vymezeno nanejvýš obnosem 50 zl. (§§ 6—9), (viz čl. Pojištění dělníků proti nemoci).

VI. Zvláštností okresních nemocenských pokladen jest, že v každém případě obmezují se na zákonné nejmenší dávky nároky těch členů, kteří nemohou platit stavše se ku výdělku nezpůsobilými. Statutem lze určiti, aby místo bezplatného lékařského ošetřování a potřebných léků zvýšila se o polovinu peněžitá podpora pro členy původně pojištěním povinné, později však dobrovolné, nezdržují-li se v obvodu pokladny. Přivodí-li si některý člen pokladny nemoc úmyslně nebo zaviněným účastenstvím při bitkách neb obzerstvím, může býti stanovami úplně nebo částečně vy-

loučen z účastenství peněžité podpory jinak mu dle stanov příslušející (§§ 23 a 24).

VII. Ohlášení a odhlášení.

Zaměstnatelé jsou povinni ohlásiti osoby u nich zaměstnané a pojištěním povinné, pokud zaměstnání jich odůvodňuje jejich členství při okresní nemocenské pokladně. Ohlášení má se státi nejdéle třetího dne po počatém zaměstnání, odhlášení nejdéle třetího dne po skončení pracovního poměru. Neučiní-li zaměstnatelé zadost povinnosti ohlašovací, nahraditi musí okresní nemocenské pokladně veškerý náklad, který učinila po právu na podporu nemocného člena. Nadto tresce se obmeškání ohlášení a odhlášení peněžitou pokutou až do 10 zl., pokud se týká, vězením 2 dnů (§§ 31, 32, 67).

Poškodí-li člen pokladnu simulací, musí po případě ze svého zaplatiti kromě pravidelných příspěvků ještě další příspěvky (§ 35).

VIII. Jednoty okresních nemocenských pokladen.

Okresní nemocenské pokladny spojují se v jednoty. Tyto mají úkoly jednotlivých pokladen zajistiti a podporovati. Zvláště pak za úkol jim připadá: utvořiti rezervní fond pro jednotu, společné uložení kapitálů pro pokladny jednoty, kontrola jich a opatřování statistiky. Jednota má svoje stanovy, hromadu delegátů a předsednictvo (§ 39).

IX. Zánik.

Okresní nemocenskou pokladnu mohou rozpustiti politické úřady zemské uvedouce důvod k tomu: sklesl-li počet členů trvale pod 100, vyjde-li z roční závěrky pokladen na jevo, že i příspěvky zvýšené na 3% denní mzdy neuhražují zákonné nejmenší dávky, nebylo-li usneseno další zvýšení příspěvků a nejmenší dávky nejsou zajištěny mimořádnými zřídly pomocnými. Rozpustí-li se nemocenská pokladna okresní, jest vydati nařízení, aby členové pokladny přistoupili k jiným nemocenským pokladnám. Jmění rozpuštěné pokladny použiti jest ku vyrovnání všech dluhů a k úhradě nutných ještě podpor. Zbytek rovnající se zákonnému minimu fondu rezervního rozdělí se poměrně mezi nemocenské pokladny, ku kterým přistoupí členové rozpuštěné pokladny; případný přebytek odvede se jednotě pokladen (§ 40).

Pokladny nemocenské společenstev jsou ústavy podporující pomocníky živnostníků spojených v určitém společenstvu v případě jich onemocnění. Nemocenské pokladny společenstev zřízené ve smyslu živnostenského řádu (§§ 121—121 h.) musily stanovy své pozměnit ve smyslu všeobecných ustanovení zákona o pojištění proti nemoci, když zákon tento vydán byl (zák. ze dne 30. března 1888 č. 33 ř. z. a zák. ze dne 4. dubna 1889 č. 39 ř. z.). I platí pro nemocenské pokladny společenstev nyní tyto zásady:

1. Pokladny ty jsou ústavy obdařené způsobilostí právní (právníkou osobností), neboť sledují samostatný účel nemocenské podpory, mají své vlastní stanovy schválené politickou vládou zemskou i samostatné orgány (předsednictvo, výbor dozorců a valné hromady).

2. Členy jich jsou výhradně živnostenská pomocníci; nicméně přísluší i majitelům živností podíl ve správě, ježto musí platiti též příspěvky.

3. Podstatná ustanovení stanov jsou: udání účelu, určení příspěvků, podmínek, způsobu a objemu nemocenských podpor, jež má pokladna poskytovat.